

ศึกษาตามประสา..คนชอบค้นคว้า...สุนทรภู่...ชี้เมา เจ้าชู .?????

นำเสนอเมื่อ : 24 มิ.ย. 2552

[สุนทรภู่...ชี้เมา เจ้าชู .?????](#)

จากบทความของ **อ. ล้อม เฟ็งแก้วในคอลัมน์ “คนค่าเงินความ”** ได้ให้ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับสุนทรภู่ในเรื่องของความชี้เมาไว้อย่างน่าสนใจ ซึ่งเรานั้นทราบกันโดยทั่วไปว่า สุนทรภู่นั้นชี้เมา **เจ้าชู** เรื่องของความเจ้าชู้นั้นมีหลักฐานปรากฏแน่ชัด แต่ในเรื่องความชี้เหลานั้น อ.ล้อมกล่าวว่าจะพิจารณาจากผลงานเป็นประเด็นแรกกล่าวคือ

๑. พระอภัยมณี ความยาว ๒๓,๕๕๘ คำกลอน
๒. สิงห์ไกรภพ ความยาว ๖,๕๔๐ คำกลอน
๓. ลักษณะวงศ์ ความยาว ๔,๕๕๖ คำกลอน
๔. โศบุตร ความยาว ๒,๖๐๖ คำกลอน
๕. นิราศ ๘ เรื่อง ความยาว ๓,๑๗๔ คำกลอน
๖. เสภา ๒ เรื่อง ความยาว ๑,๗๙๘ คำกลอน
๗. โคลง ๑ เรื่อง ๔๖๓ บท
๘. กาพย์ ๑ เรื่อง ๑๑๙ บท
๙. บทเห่กล่อม ๔ เรื่อง ๗๗๘ บท

๑๐.งานประเภทอื่นๆที่สูญหายไปแล้วหรือยังไม่พบต้นฉบับ

รวมเป็นจำนวนบทประพันธ์ไม่น้อยกว่า ๖๐,๐๐๐ คำกลอน

เมื่อคำนวณดูผลงานทั้งหมดของสุนทรภู่เริ่มสร้างผลงานตั้งแต่อายุ ๒๐จนถึงอายุ ๗๐ปีจึงถึงแก่กรรม เท่ากับเวลารวมในการเขียนบทประพันธ์คือ ๑๖ ปี ลองคิดเล่นๆว่า ๑๖ ปี สุนทรภู่มีผลงาน ๖๐,๐๐๐ คำกลอน เฉลี่ยปีละ ๓,๖๐๐ คำกลอน เดือนละ ๓๐๐ คำกลอน วันละ ๑๐ คำกลอน ก็เป็นอันว่าตลอดชีวิตสุนทรภู่ออกเขียนกลอนวันละ ๑๐ คำกลอนทุกวัน (เว้นไม่ได้ด้วย) ก็น่าคิดนะว่า ชีวีเมาคอนไหนบางที่จะทำได้อย่างสุนทรภู่????????

....ขอบตุณที่มาของบทความ“ค้นคำค้นความและ....”อันนินทาทะเลเหมือนเทน้ำ ไม่ชอกช้ำเหมือนเอามีดมารีดหิน

๑ ห้ามเพลิงไว้อย่าให้ มีควัน

ห้ามสุริยแสงจันทร์ ส่องไซรั

ห้ามอายุให้หัน คีนเล่า

ห้ามตั้งนี้ไว้ได้ จึงห้ามนินทา ๗๕๐๗-

Tell fire not to smoke, do try!

Tell the sun not to shine, try it!

Tell age, don't decline to death!

All such accomplished, can you end slander.

การห้ามธรรมชาติทั้ง ๔ ประการไม่ให้ดำเนินไปว่าเป็นสิ่งที่ยากแล้ว

การห้ามไม่ให้คนนินทายังยากกว่า ตรงกับสำนวน

อันนินทาทะเลเหมือนเทน้ำ ไม่ชอกช้ำเหมือนเอามีดมารีดหิน

แม้องพระปฏิมาลัยราคิน มนุษย์เดินดินหรือจะสิ้นคนนินทา

.....

วันสุนทรภู่ หมายถึง วันคล้ายวันเกิดของพระสุนทรโวหาร(สุนทรภู่) เจ้ากรมพระอาลักษณ์ฝ่ายพระราชวัง
ซึ่งมีผลงานด้านบทกลอนที่มีคุณค่าแก่แผ่นดินเป็นจำนวนมาก

ความเป็นมา องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ(UNESCO) ซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่ส่งเสริมและเผยแพร่ผลงาน
ด้านวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกต่าง ๆ ทั่วโลก ด้วยการประกาศ ยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมระดับโลก ในวาระครบรอบ ๑๐๐
ปีขึ้นไป ประจำทุกปี โดยมีวัตถุประสงค์ โดยสรุป คือ

๑. เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณและผลงานของผู้มีผลงานดีเด่นทาง ด้านวัฒนธรรมระดับโลกให้ปรากฏแก่มวลสมาชิกทั่วโลก
๒. เพื่อเชิญชวนให้ประเทศสมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เฉลิมฉลองร่วมกับประเทศที่มีผู้ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ

ในการนี้ รัฐบาลไทย โดยคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
จะเป็นผู้สืบค้นบรรพบุรุษไทยผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม เพื่อเสนอให้ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติและได้ประกาศยกย่องสุนทรภู่ให้
เป็นบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมระดับโลกในวาระครบรอบ ๒๐๐ ปีเกิด เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๙ และในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ นายเสวตร
เปี่ยมพงศ์สานต์
อธิตรองนายกรัฐมนตรี
ได้ดำเนินการจัดตั้งสถาบันสุนทรภู่ขึ้นเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับชีวิตและงานของสุนทรภู่ให้แพร่หลายในหมู่เยาวชนและประชาชนชาวไทยมากยิ่งขึ้น
จึงได้กำหนดให้วันที่ ๒๖ มิถุนายน ของทุกปี เป็น **วันสุนทรภู่**

หัวข้อ

- [ชีวประวัติสุนทรภู่ ผลงานบางส่วนของสุนทรภู่ เกิดความประทับใจประวัติของสุนทรภู่ บทกวีนิพนธ์ของสุนทรภู่](#)
-
-
-

ชีวประวัติสุนทรภู่

วัยเด็ก (พ.ศ.๒๓๒๙ - ๒๓๔๙) แรกเกิด - อายุ ๒๐ ปี

พระสุนทรโวหาร (ภู่) มีนามเดิมว่า ภู่ เป็นบุตรขุนศรีสังหาญ (พลับ) และแม่ซ้อย เกิดในรัชกาลที่ ๑ กรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อวันที่จันทร์ เดือนแปด ขึ้นหนึ่งค่ำ ปีมะเมีย จุลศักราช ๑๑๘๘ เวลาสองโมงเช้า ตรงกับวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ.๒๓๒๙ ที่บ้านใกล้กำแพงวังหลัง คลองบางกอกน้อย สุนทรภู่เกิดได้ไม่นาน บิดามารดาก็หย่าจากกัน ฝ่ายบิดากลับไปบวชที่บ้านท่าอิฐ เมืองแกลง ส่วนมารดา คงเป็นนางนมพระธิดา ในกรมพระราชวังหลัง (กล่าวกันว่าพระองค์เจ้าจงกล หรือเจ้าครอกทองอยู่) โด่ดงง่วนมีสามีใหม่ และมีบุตรด้วยกันใหม่ ๒ คน เป็นหญิง ชื่อฉิมและนิ่ม ตัวสุนทรภู่เองได้ถวายตัวเป็นข้าในกรมพระราชวังหลังตั้งแต่อายุเด็ก

สุนทรภู่เป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน สันทัดทั้งสุกาวและเพลงยาว เมื่อรุ่นหนุ่มเกิดรักใคร่ชอบพอกับนางซุกหลวงในวังหลัง ชื่อแม่จัน ครั้นความทราบถึงกรมพระราชวังหลัง พระองค์ก็กริ้ว จึงส่งให้สุนทรภู่และจันไปจองจำที่ แต่ทั้งสองถูกจองจำได้ไม่นาน เมื่อกรมพระราชวังหลังเสด็จทิวงคตในปี พ.ศ. ๒๓๔๙ ทั้งสองก็พ้นโทษออกมา เพราะเป็นประเพณีแต่โบราณ ที่จะมีการปล่อยนักโทษเพื่ออุทิศส่วนพระราชกุศลแก่ พระมหากษัตริย์หรือพระราชวงศ์ ซึ่งสูงเมื่อเสด็จสวรรคต หรือทิวงคตแล้ว แม่จันพาสุนทรภู่และจันก็ยังมีอาจสมหวังในรัก สุนทรภู่ถูกใช้ไปชลบุรี ตั้งความตอนหนึ่งในนิราศเมืองแกลงว่า

"จะกรวดน้ำคิดว่าซึ่งวันนันทาย แม่เจ้านายท่านไม่ใช่แล้วไม่มา"

แต่เจ้านายท่านได้ใช่ไป และไปรู้เรื่องใดไม่ปรากฏ อย่างไรก็ตาม สุนทรภู่ได้เดินทางเลยไปถึงบ้านท่าอิฐ เมืองแกลง จังหวัดระยอง

เพื่อไปพบบิดาที่จากกันกว่า ๒๐ ปี สุนทรภู่เกิดลมเจ็บหนักเกือบถึงชีวิต กว่าจะกลับมากรุงเทพฯ ก็ล่วงถึงเดือน ๙ ปี พ.ศ.๒๓๔๙

วัยฉกรรจ์ (พ.ศ.๒๓๕๐ - ๒๓๕๙) อายุ ๒๑ - ๓๐ ปี

หลังจากกลับจากเมืองแกลง สุนทรภู่ได้เป็นมหาดเล็กของพระองค์เจ้าปฐมวงศ์ พระโอรสองค์เล็ก ของกรมพระราชวังหลัง ซึ่งทรงผนวชอยู่ที่วัดระฆัง ในช่วงนี้สุนทรภู่ก็สมหวังในรักได้แม่จันเป็นภรรยา สุนทรภู่ถูกเป็นคนเจ้าชู้ แต่งงานได้ไม่นานก็เกิดระหองระแหงกับแม่จันยังไม่ทันคืนดี สุนทรภู่ก็ต้องตามเสด็จพระองค์เจ้าปฐมวงศ์ไปนมัสการพระพุทธบาท จ.สระบุรี ในวันมาฆบูชา สุนทรภู่ได้แต่งนิราศ เรื่องที่สองขึ้น คือ นิราศพระบาท สุนทรภู่ตามเสด็จกลับถึงกรุงเทพฯ ในเดือน ๓ ปี พ.ศ.๒๓๕๐

สุนทรภู่มีบุตรกับแม่จัน ๑ คน ชื่อหนุพุด แต่ชีวิตครอบครัวก็ยังไม่ราบรื่นนัก ในที่สุดแม่จันก็ร้างลาไป พระองค์เจ้าจงกล (เจ้าครอกทองอยู่) ได้รับอุปการะหนุพุดไป ชีวิตของท่านสุนทรภู่ช่วงนี้คงโศกเศร้ามิใช่น้อย

ประวัติชีวิตของสุนทรภู่ในช่วงปี พ.ศ.๒๓๕๐ - ๒๓๕๙ ก่อนเข้ารับราชการไม่ชัดเจน แต่เชื่อว่าท่านหนีความเศร้าออกไปเพชรบุรี

ทำไร่ทำนาอยู่กับหม่อมบุญนาคในพระราชวังหลัง ตั้งความตอนหนึ่งในนิราศ เมืองเพชร ที่ท่านย้อนรำลึกความหลัง สมัยหนุ่ม ว่า

"ถึงตนแต่ดูบ้านดูหม่อมบุญนาค เมื่อยามอยากจะมาโดยาศัย มารดาเจ้าครอกทองอยู่หลังครรไล มาทำไร่ทำนา ทานการูญ"

รับราชการครั้งที่ ๑ (พ.ศ.๒๓๕๙ - ๒๓๖๗) อายุ ๓๐ - ๓๘ ปี

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงเป็นมหากวีและทรงสุนทรพจน์เรื่องการละครเป็นอย่างไร ในรัชสมัยของ พระองค์ ได้กวัดฉานการฝึกหัดวิธีวิชาใดที่ เป็นแบบอย่างของละครรามาตราบททุกวันนี้ พระองค์ยังทรงพระนิพนธ์บทละคร ขึ้นใหม่อีกถึง ๙ เรื่อง มีเรื่องอิเหนาและเรื่องรามเกียรติ์ เป็นต้น

มูลเหตุที่สุนทรภู่ได้เข้ารับราชการ น่าจะเนื่องมาจากเรื่องละครเรื่องนี้ ไม่น่าจะเกี่ยวข้องกับกรมที่ทอดบิทรสนเท่ห์ เพราะจากการนี้ บิทรสนเท่ห์นั้น คนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประวัติถึง ๑๐ คน แลแต่ นายแพไชสน คนชื่อกระต่ายดินสอด ก็ยังถูกประหารชีวิตด้วย มีหรือสุนทรภู่จะรอดชีวิตมาได้ นอกจากนี้ สุนทรภู่เป็นแต่เพียงไพร่ มีชีวิตอยู่นอกวังหลวง ช่วงอายุก่อนหน้านั้นก็วนเวียน และเวียนไปอยู่กับเรื่องความรัก ที่ไหนจะมีเวลาว่างเกี่ยวกับเรื่องการเมือง (กรณีนี้เรื่องระฆัง มีใครบ้างโดยนักประวัติศาสตร์ เป็นความเห็นของคุณปราโมทย์ ที่มหาสารคาม เขียนไว้ในหนังสือ "เที่ยวไปกับสุนทรภู่" ซึ่งเห็นว่ามูลเหตุที่สุนทรภู่ได้เข้า รับราชการ น่าจะมาจากเรื่องละครมากกว่าเรื่องอื่น ซึ่งเขาพา พาวิเคราะห์ให้เห็นน่าจะจริง ถูกถูกเช่นไปโปรดไชวจารณญาณ) อีกคร่าวหนึ่งเมื่อทรงพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ตอนศึกสิบขุนสิบรถ ทรงพระราชนิพนธ์ชมกษัตริย์กัณฑ์สุวา

"๑ วัถที่หนึ่ง บุษบกบัลลังก์ตั้งตระหง่าน กวางยาวใหญ่เทาเขาจักรวาล ยอดเยี่ยมเทียมวิมานเมืองแมน

ดวงก้องหันเป็นควินคาง เทียมสิงหวิงวาวขางละแสน

สารถึซัซบเขาดงแดน พื้นแผ่นดินกระเด็นไปเป็นจุ่น"

ทรงพระราชนิพนธ์มาโดยเพียงนี้ ทรงนึกความที่จะต่อไปอย่างไรให้สมกับที่ทรงใหญ่โตปานนั้นก็มิได้ออก

จึงมีรับสั่งให้สุนทรภู่แต่งต่อ สุนทรภู่แต่งต่อว่า

"นทีดีฟองนงระลอก กระจงกระจงฉ่อนขลุขันขุ่น

เขาพระเมรุอนเอยยอนละมุน อนหนักหนักดินดานสะท้านสะเทือน

ทวยหายุไพร่รอกองกัมปนาท สุรवासให้หัววันลิ้นเลื่อน

บดบังสุริยันตะวันเดือน คุลลาดเคลื่อนฉัตรศัตรงมา"

กลอนบทนี้เป็นที่โปรดปรานของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยยิ่งนัก นับแต่นั้นก็กับสุนทรภู่เป็นกวีที่ปรึกษาด้วยอีกคนหนึ่ง ทรงตั้งเป็นที่ขุนสุนทรโวหาร พระราชทานที่ปลูกเรือนที่ท่าช่าง และให้มีตำแหน่งเผ้าฯ เป็นนิจ

แต่เวลาเสด็จประพาสที่โปรดฯ ให้สุนทรภู่ลงเรือพระที่นั่งไปคอย เป็นพนักงานอาบนอนในเวลาทรงพระราชนิพนธ์บทกลอน

ออกบวช (พ.ศ.๒๓๖๗ - ๒๓๕๕) อายุ ๓๘ - ๔๖ ปี

วันที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๓๖๗ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยเสด็จสวรรคต นอกจากแผ่นดินและผืนฟ้าจะรำให้ ไพร่ธรรมดาคอนหนึ่งที่มีโอกาสสูงสุดในชีวิต ได้เป็นถึงกวีที่ปรึกษา ในราชสำนักก็หมดความสนใจไป

"ทรงขัดเคืองสุนทรภู่ว่าแกล้งประมาทอีกครึ่งหนึ่ง แด้นั้นก็ว่าพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีนตึงต่อสุนทรภู่มา จนตลอดรัชกาลที่ ๒ ..."

จะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ เพียงคิดได้ด้วยเฉพาะหน้าตรงนั้นก็ตาม สุนทรภู่ก็ได้ทำการไม่เป็นที่พอพระราชหฤทัย ประกอบกับความอวลยเสียใจหนักหนาในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย สุนทรภู่ จึงลาออกจากราชการ และตั้งใจบวชเพื่อสนอง พระมหากรุณาธิคุณ สุนทรภู่ได้เผยความในใจนี้ ในตอนหนึ่งใน ขอนิราศภูเขาทอง ว่า

"จะสร้างพรตอดสหัสขันธ์ภูผาถวย ประพศุติฝ่ายสมฤกษ์ทั้งวสา เป็นสิ่งของจลุลงคุณมุสิก ขอเป็นข้าเคียงพระบาททุกชาติไป"

เมื่อบวชแล้ว ท่านได้ออกจาริกแสวงบุญไปยังที่ต่างๆ เล่ากันว่า ท่านได้เดินทางไปยังหัวเมืองต่างๆ หลายแห่ง เช่นเมืองพิษณุโลก เมืองประจวบคีรีขันธ์ จนถึงเมืองฉะเชิงชฎหรือภูเก็ต และเชื่อกันว่า ท่านคงจะเขียนนิราศเมืองต่างๆ นี้ไว้อย่างแน่นอน เพียงแต่ยังค้นหาค้นฉบับไม่พบ ซึ่งทรงลงทาสุนทรภู่ก็ครั้ง เมื่อท่านเกิดไปสนใจเรื่องเล่นแร่แปรธาตุและอายุวัฒนะ ถึงแก่อุตสาหะ ไปค้นหา ทำให้เกิด นิราศวัดเจ้าฟ้า และนิราศสุพรรณ ปี พ.ศ.๒๓๘๗ สุนทรภู่มาจำพรรษาอยู่ที่วัดเทพศิคาราม ท่านอยู่ที่นั่นได้ ๓ พรรษา คืนหนึ่งเกิดฝันร้าย วาหะตาชตา จะถึงแก่ชีวิต จึงได้แต่งเรื่องรำพันพิลาป ซึ่งทำให้ทราบเรื่องราว ในชีวิตของท่านอีก เป็นอันมาก จากนั้นจึงลาสิกขาบทเมื่อปี พ.ศ.๒๓๘๘ เพื่อเตรียมตัวจะตาย

รับราชการครั้งที่ ๒ (พ.ศ.๒๓๘๘ - ๒๓๘๘) อายุ ๔๖ - ๖๙ ปี

เมื่อสึกออกมา สุนทรภู่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นทรง พระยศเป็นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว น้อยยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์ โปรดอุปถัมภ์ให้สุนทรภู่ ไปอยู่พระราชวังเดิมด้วย ต่อมา กรมหมื่นอัปสรสุดาเทพ ทรงพระเมตตา อุปการะสุนทรภู่ด้วย กล่าวกันว่า ชอบพระราชหฤทัย ในเรื่องพระอภัยมณี จึงมีรับสั่งให้สุนทรภู่แต่งต่อ นอกจากนี้ สุนทรภู่ยังแต่งเรื่อง สิงห์โตรบพญายักษ์กรมหมื่น อัปสรฯ อีกเรื่องหนึ่ง แต่สุนทรภู่จะอายุมากแล้ว แต่ท่านก็ยังรักการเดินทางและรักกลอนเป็นที่สุด ท่านได้แต่งนิราศไว้อีก ๒ เรื่องคือนิราศพระประชม และนิราศเมืองเพชร สุนทรภู่ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น "พระสุนทรโวหาร" ในปี พ.ศ.๒๓๘๘ ขณะที่ท่านมีอายุ ได้ ๖๕ ปีแล้ว ท่านถึงแก่อนิจกรรมเมื่อปี พ.ศ.๒๓๘๘ รวมอายุได้ ๖๙ ปี

ผลงานบางส่วนของสุนทรภู่

- ผลงานของสุนทรภู่มีอยู่มากมายและหลากหลายตามที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งเท่าที่ปรากฏเรื่องและยังมีฉบับอยู่ในปัจจุบัน คือ
- ประเภทนิราศ ได้แก่ นิราศภูเขาทอง นิราศเมืองแกลง นิราศพระบาท นิราศพระประชม นิราศเมืองเพชร นิราศวัดเจ้าฟ้า นิราศอิเหนา นิราศพระแท่นดงรัง และนิราศเมืองสุพรรณ (เป็นเรื่องเดียวที่แต่งเป็นโคลง เพื่ออุทิศบูชาประมาทที่ว่าท่านแกลงแต่แต่งกลอนเท่านั้น)
- ประเภทนิทาน ได้แก่ เรื่องโคบุตร พระอภัยมณี พระไชยสุริยา ลักษณะวงศ์และสิงห์ไกรภพ
- ประเภทสุภาพดี ได้แก่ สวัสดิรักษา เพลงยาวถวายโอวาท และสุภาพสนทนหญิง
- ประเภทละคร ได้แก่ พระอภัยนุราช
- ประเภทเสภา ได้แก่ เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนกำเนิดพลายงาม และเรื่องพระราชพงศาวดาร ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นงานนิพนธ์ชิ้นสุดท้ายของสุนทรภู่
- ประเภทบทกลอน ได้แก่ เทเรื่องจับระบำ เรื่องกาگی เรื่องพระอภัยมณี และเรื่องโคบุตร

พระสุนทรโวหาร(สุนทรภู่)

เกร็ดความรู้ประวัติของสุนทรภู่

ในเรื่องประวัติและผลงานของท่านสุนทรภู่มี **นายเทพ สุนทรศารทูล** ผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมท่านหนึ่ง กล่าวไว้ว่าท่านได้ศึกษาและค้นคว้าชีวิตและงานของสุนทรภู่มาเป็นเวลานานถึง ๓๙ ปี(พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๓๓) และได้พิมพ์หนังสือเรื่อง **"ชีวประวัติของพระสุนทรโวหาร(ภู่)เรื่องหนึ่ง"** เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๓ เป็นวิทยานิพนธ์โดยตีพิมพ์เผยแพร่ประวัติของท่านสุนทรภู่ที่เพิ่งพบใหม่หลายประการ ซึ่งหากใครสนใจในรายละเอียดก็ไปค้นหาได้ แต่ในที่นี้จะขอนำมาบอกกล่าวเป็นบางเรื่องคือ

- ตำแหน่งของสุนทรภู่ เป็น หลวงสุนทรโวหาร มีใช้ ขุนสุนทรโวหารตามที่เคยว่ากัน เพราะในทำเนียบนามบรรดาศักดิ์ไม่มีตำแหน่ง ขุน มีแต่ หลวง
- บิดาสุนทรภู่ชื่อ ขุนศรีสังหาญ(พลับ) ตำแหน่งปลัดกรมชาวศักดิ์นา ๓๐๐ไร่

- จากการค้นคว้าได้พบว่า บทกวีเดิมที่มีใช้สุนทรภู่แต่งมี ๕ เรื่อง แต่เป็นผลงานของศิษย์ของท่าน คือ สุภาภิตสอนหญิง เป็นของนายภู จุลละภมร นีราศพระแท่นดงรัง เป็นของเสียมณี มีระเสน นีราศวัดเจาฟ้า ของนายพัด ภูเรือหงส์ (ลูกชายสุนทรภู่) นีราศอิเหนา ของกรมหลวงภูวเนตรนรินทรฤทธิ์ และบทละครเรื่องพระอภัยนาราช เป็นของพระยาเสนาภุมเบศร์ (โส สโรบล) นอกจากนี้นายเทพ ยังพบผลงานใหม่ของท่านสุนทรภู่อีก ๕ เรื่องคือ เพลงยาวรำพรนพิลาป(แต่งถวายกรมหมื่นอภัยสุรดาเทพ ซึ่งกล่าวว่าเป็นเพลงยาวสังวาสที่ยาวที่สุดในโลก- เพลงยาวสังวาสคือเพลงยาวที่แต่งเกี่ยวกับ) เพลงยาวสุภาภิตโลกนิติ คำรายอาสูภกุล(คำรายบอกฤกษ์ยามเดินทาง) สุนันมีมิตคำก้ออน และคำวสุเขษนารี(เป็นคำรายบอกลักษณะนารีถึงคุณลักษณะ และว่าสนานารีสำหรับชายหนุ่มเล็กก) ที่กล่าวว่าสุภาภิตสอนหญิงมีใช้สุนทรภู่แต่ง แต่เป็นของนายภู จุลละภมร ศิษย์สุนทรภู่แน่ นายเทพโทษขอสงัดเพราะชื่อภูเหมือนกัน แต่เรื่องที่นายภูแต่งจะมีบทไหวศรัยเรื่อง ผิดกับท่านสุนทรภู่ที่แต่งกลอนจะไม่เคยมีบทไหวศรัยเลย

- เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยสวรรคต พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นครองราชย์ สุนทรภู่กลับวัยที่เคยได้ล่วงเกินพระองค์มาก่อน จึงได้หนีไปบวชที่วัดอรุณฯ ในนามหลวงสุนทรโวหารนอกราชการ ไม่เคยถูกถอดยศหรือปลดตำแหน่งได้เลย และตลอดระยะเวลาที่บวชอยู่ ๒๗ พรรษา รัชกาลที่ ๓ ก็ไม่เคยแต่งตั้งของแหว่กับสุนทรภู่ นอกจากนี้พระองค์เจ้าลักขณานุคุณและกรมหมื่นอภัยสุรดาเทพ พระโอรสธิดาในรัชกาลที่ ๓ ยังให้ความอุปการะแก่สุนทรภู่ด้วยซ้ำ ซึ่งหากพระองค์คือโทษโกรธเคืองสุนทรภู่ ดังที่หลายคนอ่านบทกลอนของสุนทรภู่แล้วเข้าใจผิด ในฐานะพระเจ้าแผ่นดิน สุนทรภู่คงจะไม่พบพระราชอาญาแล้ว แต่พระองค์ทรงพระคุณธรรมประเสริฐยิ่ง จึงไม่เคยลงโทษสุนทรภู่แต่อย่าได้เลย

บทกวีนิพนธ์ของสุนทรภู่

บทกวีนิพนธ์ของท่านสุนทรภู่ ทั้งหมดเท่าที่พบ มีอยู่ ๒๕ เรื่อง เป็นนิราศ ๙ เรื่อง นิยายประโลมโลก ๕ เรื่อง บทเสภา ๒ เรื่อง สุภาภิต ๓ เรื่อง บทละคร ๑ เรื่อง บทเห่กล่อม ๔ เรื่อง และบทรำพันอีก ๑ เรื่อง นิราศ ๙ เรื่อง คือ นิราศเมืองแกลง นิราศพระบาท นิราศภูเขาทอง นิราศสุพรรณ นิราศวัดเจาฟ้า นิราศอิเหนา นิราศพระแท่นดงรัง (ฉบับสามแฉกกลั่น) นิราศพระประธม และนิราศเมืองเพชร นิยายประโลมโลก ๕ เรื่อง คือ โคบุตร พระอภัยมณี พระไชยสุริยา ลักษณะวงศ์ และสิงห์ไกรภพ บทเสภา ๒ เรื่อง คือ ขุนช้างขุนแผน (ตอนหักเห็ดพลายงาม) และพระราชนิพนธ์สุภาภิต ๓ เรื่อง คือ สวัสดิรักษา เพลงยาวถวายโอวาท และสุภาภิตสอนหญิง บทละคร ๑ เรื่อง คือ อภัยนาราช บทเห่กล่อม ๔ เรื่อง คือ เถเรื่องจับระบำ เถเรื่องกานี เถเรื่องพระอภัยมณี และเถเรื่องโคบุตร และบทรำพัน ๑ เรื่อง คือเรื่องรำพันพิลาป

ในประวัติสุนทรภู่ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทวัญวิมลคุณากรนั้น ปรากฏว่าบทกวีนิพนธ์ของท่านสุนทรภู่ทั้งหมดเท่าที่พบมีอยู่ ๒๔ เรื่อง ขาดไป ๑ เรื่อง คือรำพันพิลาป ซึ่งค้นพบภายหลัง และเรื่องนิราศพระแท่นดงรัง ซึ่งนายมี หมีนพรหมสมพัตรสรรเป็นผู่แต่ง ไม่ใช่สุนทรภู่แต่งจริงฉบับสามแฉกกลั่น ซึ่งท่านสุนทรภู่เป็นผู้แต่ง ในปี ๒๕๐๔ กรมศิลปากรได้พิมพ์นิราศพระแท่นดงรังของนายมีฉบับชำระใหม่โดยอาจารย์ชนิด อยู่โพธิ์ อธิบดีกรมศิลปากรในขณะนั้น ซึ่งได้อาขอมูลต่างๆ เป็นหลักฐานแสดงนายมีเป็นผู้แต่งแน่นอนไม่ใช่ท่านสุนทรภู่

แต่ที่ผู้เขียนได้อ่านนิราศพระแท่นดงรังฉบับสามแฉกกลั่นมาเป็นบทกวีนิพนธ์ของท่านสุนทรภู่แทนนิราศพระแท่นดงรังของนายมีก็เพราะในงานวันสุนทรภู่ พ.ศ. ๒๕๓๓ สถาบันสุนทรภู่ได้จัดให้มีการสัมมนาเรื่อง "ใครเป็นผู้แต่งนิราศพระแท่นดงรังฉบับสามแฉกกลั่น" และได้ออกรวบรวมแต่งนาคจะเป็นท่านสุนทรภู่ ไม่ใช่สามแฉกกลั่นเช่นเดียวกับนิราศวัดเจาฟ้าที่ระบุว่าแต่งหนุ่ผู้แต่ง แต่เป็นความจริงที่รับกันภายหลังว่าท่านสุนทรภู่เป็นผู้แต่ง ถ้าหากว่าสามแฉกกลั่นเป็นผู้แต่งนิราศพระแท่นดงรังจริงแล้ว ก็หมายความว่าสามแฉกกลั่นซึ่งมีอายุแค่เด็กวัยรุ่นแต่งนิราศได้ดีเท่ากับท่านสุนทรภู่ และดีกว่านายมีซึ่งเป็นลูกศิษย์เอกคนหนึ่งของท่านสุนทรภู่ ซึ่งไม่มีทางจะเป็นไปได้ อันที่จริงในอดีตอนทนายของนิราศพระแท่นดงรัง ท่านสุนทรภู่ก็เผยแพร่ความในใจในเรื่องรักของผุ้ใหญ่อย่างทราไม่ไชอของเด็กอย่างสามแฉกกลั่น ทำนองเดียวกับที่ท่านสุนทรภู่รำพันถึงผู้สูงศักดิ์ไว้ในรำพันพิลาปนั่นเอง ท่านรำพันว่า

จะออกปากฝากรักก็คิดด่า กลัวจะข้ามทับไม้บันได
ถึงยามนอนนอนนุกหทัยตั้งไฟฮือ ชุมแต่ซอกก็คอยขึ้นทุกคืนวัน
เวลาหลับหลับคล้ายไม่วายเวน โดพบเห็นชื่นใจแฉในฝัน
ขอฝากปากฝากคำที่รำพัน ไหวทราบขวัญนัยนาควยาวารณ์ ๔

ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นว่านิราศพระแท่นดงรังที่เป็นบทกวีนิพนธ์ของท่านสุนทรภู่ไม่ใช่ฉบับของนายมี แต่เป็นฉบับของสามแฉกกลั่นจากวรรณกรรม ๒๕ เรื่องของท่านสุนทรภู่

เป็นที่เห็นได้ว่า ท่านสุนทรภู่เป็นอัจฉริยจินตวิที่มีพรสวรรค์เป็นพิเศษในการนิพนธ์วรรณกรรมซึ่งไม่มีใครเทียบเท่าทั้งในอดีตและในปัจจุบันและอาจตลอดถึงในอนาคต ในการชมธรรมชาติ เช่น ชมเขา ชมไม้ ชมสวน ชมป่าดงพงพี และชื่นชมเจ้าเงาะไพร ไผ่หวานในนิราศหรือในนิยายประโลมโลก ท่านได้จำแนกแยกแยะชนิด ลักษณะ สภาพ และความงดงามของนาธรรมชาติไว้อย่างละเอียด โดยเฉพาะฝนการกลวถึงธรรมชาติของคน ทั้งในการชมโลม การเกี่ยวพาราสี การแสดงความรัก ความหวัง การคร่ำครวญ ความเศกเศร้า หรือความอึดจรรยา ทานไศพรณณาไว้อย่างพิสดารด้วยคารมที่คมคาย ไพเราะ ช่างซึ่ง ตรงใจและไม่ซ้ำซ้อนกัน

ในการพรรณนาถึงภาวะสิ่งแวดล้อม สภาพความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในวัง ในกรุง ในชนบทหรือในป่าในดง ท่านก็พรรณนาไว้อย่างละเอียดถี่ถ้วนเช่นเดียวกับการพรรณนาถึงลักษณะของราชรถ พระเมรุมาศ โบสถ์วิหาร ตลอดจนการบรรพพิภอจับศึก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนิยายประโลมโลกนั้นทุกเรื่องท่านได้วางเนื้อเรื่องไว้อย่างสุขุมรอบคอบ สมเหตุสมผล และเหมาะสมกลมกลืน ไม่มีซ้ำซ้อนไม่มีเกิน ตัวสำคัญในเรื่องทุกเรื่องจะมีอุปนิสัย พฤติกรรม กิริยาและคารมเสมอดนสมอบปลายตลอดทั้งเรื่อง นอกจากนี้ ท่านยังได้ฝากภวษิตหรือคติธรรมตลอดจนคำสอนอันเป็นสัจจธรรมไว้ในวรรณกรรมของท่าน รวมทั้งความคิดล้ำลึกอันเกี่ยวกับสิ่งประดิษฐ์หลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และวิทยาการสมัยใหม่ทีคนในสมัยของท่านคิดไม่ถึงว่าจะเกิดขึ้น

นี่คือข้อสรุปของความเป็นอัจฉริยะในการนิพนธ์บทกวีนิพนธ์อันสูงส่งของมหากวีไทย

บทกวีนิพนธ์ของท่านสุนทรภู่เกือบทั้งหมดเป็นกลอนแปด เฉพาะนิราศสุพรรณเป็นโคลงสี่สุภาพ และพระไชยสุริยาและบทเห่เป็นกาพย์

ท่านสุนทรภู่ได้รับการยกย่องว่าเป็นมหุคนคิดกลอนตลาด หรือที่เรียกว่ากลอนสุภาพ คือ กลอนแปดนั้นเอง เป็นคำกลอนที่ใช้อยู่คำตรึงรูป หรือ คำตลาด ฟังง่าย เข้าใจง่าย มีสัมผัสใน และมีระดับเสียงขึ้นลงเหมือนเสียงดนตรี ทำให้ง่วงไพเราะรื่นหู ซึ่งไม่มีกวีผู้ใดเคยทำมาก่อน

ในบรรดาบทกวีนิพนธ์เหล่านี้ ได้มีผู้แปลหรือเรียบเรียงเป็นภาษาต่างประเทศบ้างแล้ว เช่น นิราศเมืองแกลง นิราศพระประธม พระไชยสุริยา รำพันพิลาป และพระอภัยมณี บทกวีนิพนธ์ที่ยิ่งใหญ่ของท่านสุนทรภู่ คือ พระอภัยมณี ซึ่งเป็นคำกลอนมีจำนวนถึง ๒๕,๔๑๒ คำกลอน หรือประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ คำ คิดเป็นบทโคลงของพราหมณ์ เท่ากับ ๑๒,๗๐๖ บท ยาวกว่าบทกวีนิพนธ์สมัยกรีกโบราณอันลือโลกเรื่องอิลเลียด (Iliad)และออดิสซีย์ (Odyssey) ของมหากวีโฮเมอร์ ซึ่งมีความยาวประมาณ ๑๒,๕๐๐ บทโคลง และสาหรานุกรมบริตานีกาของงาน เป็นงานอันฉบับแรกและยิ่งใหญ่ที่สุดของวรรณคดีโลก บทกวีนิพนธ์ที่ยาวกว่าเรื่องพระอภัยมณี เห็นจะมีก็แค่มหากาพย์ของอินเดียนเท่านั้น ส่วนบทกลอนในวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ

นอกจากพระอภัยมณีมีจำนวนรวมกัน ๑๐,๕๒๐ บท เมื่อรวมกับบทกลอนในพระอภัยมณีแล้วจึงมีจำนวนถึง ๒๓,๖๒๖ บท

สมเด็จพระยาเจ้าบรมราชานุภาพ ได้ทรงให้ความเห็นไว้ในประวัติท่านสุนทรภู่ว่า ถ้าวจะนำเลือกกวีไทยบรรดาก็มีชื่อเสียงปรากฏในพงศาวดาร ตัดเอาแต่กวีพิเศษเพียง ๔ คน

ใครๆก็เห็นจะต้องเอาชื่อท่านสุนทรภู่ไว้ในทวี ๔ คน นั้นด้วย

ขอมูลจาก เว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม

ครูตี๋